

Бичлэхэ сүруудалар

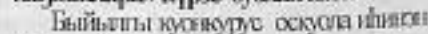
ХАЙАХСЫККА - РИОНОВ ААБЫЛАРА”

Оболор булг сирин-уолун, сирга-уока
сыгыр сагабылары, нойинюктинигэр сирс
аастын бунуттар тустарынан элбон бигон
корон барылар. Умалтар иго айылгаза тасан.
Мылдагаайы, Ахма обо сирин-уолун уралтын
кердүлөр-инигитир. Уралы харыстанар сир-
Кустума урэгун иго характарынан кердүлөр.
Лыба хийлэ ытат, кула уот тула иро-хоро
сырозотон, толо-хана алаан, дусуйа слагынны-
лар.

Бу байрайлагы төрийдоччи. Николас Иннокентьевич үлөтүн Сергей Сергеевич Абрамов салгыы төрийөн үлөтөр. Кини сыралдах үлөтүн үгүсэлби билгиринер. Айылдагы харыстылга, булга бастарыгар үсөнөргө, обүгө төрүт үсөтөрүн тууларга туулашымга эскүрсө сүрүн сыйлыг ситте. Унааларга бу күнүгү эрэ ойлобулу маалымда.

Мария КАМШЕВА,
Алма орто оскулатын II-с кыялыны
үйрөтүүчүсү.

Балынгийн багийнхан хүрээлэн
иэв түүхмэсн турар манайн
түүхмэс – А.П.Иларионов
хоноонрун, тыйбаастарын агуул
иэв түүхмэс – агуулгын айар улаа
халоннуулн доросонкоктуу агуулгын
Ан бастан, 7 алын сүүхүк уялгар
А.П.Иларионов тулган агуулгын
көпсөнилер. Уулсайа 21 өрө күн
көрүтэ. Онуока дымжук манайнтар
бастагынн сагалалтылар. Дүүдүүр
сүбө састагынтар Хилар орто огулгын
алын манайн үүдүтэ Вер

Бийиги оюкхорбут айар дьонундари сайдан иһиэ, үгүө-мааны дьон буска үлүхсүгэрэ дьон эрабиг үлүхсүн.

С.А. КУЗЬМИНА,
директор ил нэгдүгээр үйлдвэр
сэлбүүдэгчл.

ЧУРАПЧЫНЫ ИККИС ДОЙДУ ОҢОСТОН...

Того да сахшайлар. Геннадий тэрэбүт нэрюгүн сөрин-түсүмн туулар, ырыяны-тоигун тарзулар. Дыгаларигэр Будда таптараньлар тулууан муулугу агазылз, дүрө күнүрүз, ырахан көмүрүз артыс дигон оту буруслан дьахтын-уолун, дьао көрсөнин тара-астылар, арыйлылар. Шагаа дөнөр тывалар Сага дыгаларыгар буза дигон эт истээх алылыгы, туялытын лоптосоюна астанан остуол тэрийишлэр. Тыага уол оло-тороюнуңа, агүүт бөлүктөрүтэ биэрэбит. Геннадий бэйтэниэр бөлөктөмүт үүнүн ууруна сыдылар. Маны таһыан нэрюгүн мууахаланай инструменнарын муушлар. Хомус, лимбия, кылаах инструменнар Монгушлар дыгаларин көргөтүлүр, үлө-ханааска туһалыыллар. Любовь уонна Геннадий Монгушлар – улуска бийлэр-костөр ырыа куттаах ыаглар, дүрө түтээнэри көрсөтүр тамадалар.

Андрей Францевич Яцен Арыылахса олуксуйбута 40-ча сыл буолла. Олөөнтө устун сыдыан Арыылахтан төрүүтөх Елизавета Никольевна Демьянованы көрсөң, ис сүрөкүтэн собултон, таппан Чурапчыга баһыан кэлбитэ. Омугунан немец уол сахалыбыр да тылы билютэ. „Бастаан кэллнбэр хаһана хоско киирбит курдук этим.

Тагьнаа Викторовна Агитовна Костромской уобаластан тэрүтээх саастаах эторкон нууча кыһаа Смирнов Ленинградтаагы медицина училищаны бүтэрэн, тыйыс айылгылаах сирин Чуралчы оройуонунар 1973 с. итэ ананымта. Бедэршиинаах дойду туһа эрдэтэн сэрэтиллибит буспан, эрэниис пыкалытн кэлпигинэн кэлбитэ. Сыл ш Чыапгыра бальианатыгар үлэтөн б Чуралчытаагы тэрүүр дыоһа акушери ананымта. Ол көмүн тэрүлүтүтүнэн тэйи билитин эпидемикосынан уонна стар меэдиэстэрээн үлэтин сыйдыар.

Қалыпт сылығар оқтосық Александр

Иванович Антипины карсон, эинилгэр ылт
буолбутара. Православный итхэрин дьа
кэригэр итэрэ, бары тулустуунан таһара
дьаппытэр өрүү сылыагылар
быраһыныһыстары балтппылар. Норуотун
булуудэни өрүү астаан дьонуи,
балттыггарынкундулур. Саамый чаастык
астылар аһым охоршо. Сүрүлгөн кэаска
онорбуи. Мин Чурагыга олохсуйбутум 44
сыл буолла. Баҕа сыллар тухары олохтооктор
мико чутас дьонум кэригэ буолулар. Бойом
пылбынан да саһара сырытгарбын, саха
норуотун не дьинин бэйбөр ыһынным.
Оҕолорум кунтэригэ эми нуучалыы көсө-
тэллэр, ол эрээри сахалыы хонкутук
саһараһар. Бойобитин саха ыһылаһы
ааһыбыт. Дойдубар тастын бастым эр-
бэр. Терөөбүт дэриэбинэм ыһылаһы, дьон-
сэргэ ааһыһыт элээр. Оһон мин оһоһум
үгө сыһын аһарбыт, оҕолорбун төрөппүт,
сизэнэрбин көтөхпүт сирбэр, аһара да
дойдуга аптавар түгэмэр, хаһарым билгэр*,
- диир Татьяна Викторовна.

Нийслэлхэргийнх, тогус тогторууна
түлбэртэн омор үүн бэлүүлэгтэн арак
омук үийнхтэр, күтүгээр Чуралыга элбэг-
тэр. Оморон өгнө тарлан олохуйбул;
бэйгэрин өйдүүн-сэлэлэн, "сахаларбын"
дээр дыммүүн бийлүүн өгдөг.

Ольга ЖИРКОВА.

Үөрэх - шигш

БАХСЫГА, ХАРБИННА...

Сааскы үһүн өрбүт кэмнэр Д.Г. Барашков аатынан бахсы орто оскулатыгар үтэс булбут «Омук тылын сааскы оскуолата» үлэтин аста. Улуус оскуолаларыттан барыта 43 оҕо (Дьоккуускайтан, Хаптаган, Уус Алдантан, Чурапчыттан, Чакыртан, Мугулайтан) кэлэн кытай, кэриэй, аангылыа тыллар дьарыктанышлар.

Төрүт тыллар ХИФУ ФЦИ-тын магистраннара Дьоккуа Мур (Великобритания), Халбофуклаах Корсестикота уонна Хотугу Ирландия), Хитман Илан Мухаммад Зади (Индонезия), Хо Цзянфан, Любо (кытай НР), Юн Хенгел (Сокуруу Корея) уонна Вероника Владимировна Постникова (ХИФУ), Алина Аркадьевна Гоголева (Бахсы оскуолата) дьарыктанышлар.

Кинилэр кытай-аангылыа, кэриэй-аангылыа, аангылыа тылын дьиригэтэн үөрэтти кууруһун ытыгылар.

Үөрөбү таһынан оҕолорго эбэх тэрээни ытыгылаа — коммунарский сборга түмүстүлөр, үөрэтэр учууталларын кытта омуктуу ылаан-туойан бэлэмнээн көрсөтөр көрдөрдүлөр, омук бүлүүдэттин астаан амсайдылар. Сорох нүөмүрү оҕолор кытайдыы саатарыттарыгар учууталара нуучча тылбаасчыт буолан соһутта. Ыалдьыт-учууталар бэйэлэрин тылларын ВИА-га докумуспулаан ылаабылара көн көрөсөбүн ыла.

Сааскы ылааны чэбдик күн оҕолуун-учууталыан Бахсы ытык-коро сирдэригэн күүлөйдөн, эжэуренига сырыттылар.

Ыраах сиртэн сыллар ыалдьыттарыт бөлөрүһү сирдирэр үрдүк култууралаахтара, оҕолорго истин ытыгылаахтара киһи хараҥар быраадылар.

Сылгы оҕолор санааларын тирээбит.

Ваня Шеломов, Бахсы:

- Бу оскуола наһаа туһалаах. Киһи өйүн-дөбүрүн сайыннарар. Араас омук дьонун кытта алтыһан бэйгит не култуурабын сайыннарабын.

Эмелия Варламова, Мугулай:

- Мин бу лаабырга сылларбыттан наһаа үөрөбүн. Үөрэтэр учууталарбар махталым улахан. Барыта оҕус

көрдөх, көхтөөх, эбэх сана оҕолору билистим. Куһаҕана дьон — оҕус кытаас көм эбит. Сайын хайаан да кэлэим.

Сардана Григорьева, Уус Алдан:

- Оскуола өссө даҕаны туһа турдун. Оҕолору кытта чутаскы билистим, сайын эмиэ килтирим.

Нарыйаана Ноговицына, Бахсы:

- Билиги дьиректэрибт Василий Михайлович наһаа үчүгэй оскуоланы тэрийтэ. Маннык омук тыллар дьарыктаныштын оҕус собуллубун.

Душан Носов, Чурапчы:

- Эһиги оскуоланыт, бу тыллар тыла куурустарыт көхтөөх буолушлар.

Айбелка Ноговицына:

- Омук тыллар дьарыктыр оскуола иһинэн оҕоспор туһалаах буолуоҕа. Билигин аан дөйдү аһылан турар кэм. Мин кэриэй тыллар дьарыктанышым. Собултобун.

Айыыла Романова, Чурапчы:

- Дьарыктары оҕус собултобун. Учууталлар, оскуола салаалара үчүгэйтөр. Көхтөөх тэрээнир ытыгылаабылар.

Бу оскуола салгы сайдыытар баарыбын.

Алина Ефремова,

Чурапчы:

- Бары көхтөөх, көрдөөх-нардаах оҕолор түмсүмүн, оҕус үчүгэйдик бу күнүрү аһардыбыт. Учууталларым Дьоккуа Мур уонна Илан Мухаммад эбэх билигин бириэстөр. Өссө эбэх оҕо үөрөхтө киһи баарыбын.

Женя Мийтаков, Бахсы:

- Мин учууталларым Любо уонна Хо Цзянфананы сайын эмиэ үөрэтэ килтирэн баарыбын, тоҕо дьиректэ, оҕус үчүгэйдик үөрэтэлэр. Оҕус эбэхти билим, ол иһин кинилэргэ куруук махталыах буолуом.

Маны таһынан, Кытай Хэйлунцзян университетин кытта күһүнү дуоһаарга олохсун, Харбин куоракка тыла үөрэтэр килтирээх куурусу алуустат 5 оҕо баран кэллэр.

Салгы, оҕолору сайын илэ сыдыбыт Елена Васильевна Слепцова уонна оҕолор көсөбүтүтүн килтирбит.

- Куораттан быһа Харбинга көтөн тийибитигэр, Хэйлунцзянскый университеттан Ирина дьон кыыс «Чурапчы» дьон сурутаах билигин үөрөхтө көрүстэ. Барыта эргэтэн программа быһыытыан бэлэмнээн, үчүгэйдик сырыттыбыт. Хэйлунцзянскый университеттаа 35000 устудуон үөрэнэр. Билиги университет уопсайыгар олорон үөрэннэбит. Сарсыарда 8 ч 2-лин паарага кытайдыы суруйарга, саатарга үөрэннэбит. Эбэтэ кинигэтэн кытайдыы ырыага дьарыктаныбыт, кунг-фуга дьарыктаныбыт, онтоһук оҕолорго үөрэннэбит. «Парк тигров», оҕосариумта сылдан араас балыктары, акулалары, муора эрион үөһүрүн, чаралары көрүбүт, ресторанна кытай бүлүүдэттин амсайдыбыт, салгы сылдан күүлөйдүр уулуссага Харбин «Арбылар» сырыттыбыт. Оһоо сахалыы оһукайдыаммыт, аһан иһэр дьон толонуһун уһуллулар, тохтоон көрдүлөр, үөрүтүр-көтүлөр, эрбэхтэрин чөһөһүлөр.

Билиги биһир дойдутаахтарыт эргээн эконимистин махалыктыр үөрэтэр Дайа Барашкова уонна Саша Дарданна, Хэйлунцзян университетын 1 куурус устудуона, биликэ биһирэ

аһан, Харбин куорат устун күүлөйдүлөр.

Люба Федотова, Чурапчы орто оскулатын 10-с кылааһын үөрэнэчигэ:

- Саамай собултобун кунг-фу үөрэппитигэр, ресторанна кытай аһан собултобун. Омуктары кытта биһирэ үөрэнэн эбэх сагалы билим, эбэх табыарыстаным.

Алена Попова, Хитылы орто оскулатын 9-с кылааһын үөрэнэчигэ:

- Мин бу университеттаа үөрэнэн эбэхти билим, сагалы көрдүм.

Лана Слепцова, Бахсы орто оскулатын 11-с кылааһын үөрэнэчигэ:

- Биһир таһытэ оҕус эбэхти билим килтибт. Үөрэтэлэр оҕус күүлэстэ. Нуучча преподавалытэ суһатар эбит, оһон барыта аһыткыдыы, кытайдыы эр көһөстэ, эһиги өйдөһөн үөрөнөн килтибт. Бары оҕус аһыткыдыы. Аһы катр сыла оҕолор барылар эбэх буолуун, эһиги табыынын, оҕус туһалаах үлүн өрбүт буолла.

Оҕолор төрөппүтүтэ Д.Г. Барашков аатынан Бахсы орто оскулатын дьиректэригэр Василий Михайлович Владимировна, социалыа педагог Елена Васильевна Слепцовага барытын тэрийтэ, сүүрэн-көтөн айыны, үөрөхт, сыныаһы тэрийтэ дьонно төрөппүтүт аһарыттан барыта махталарын, сагалыбыт дьоннаах, көһөһүтэ үөрэтт таһарылаах, өссө эбэх сана идеялардаах, ситиһинтөх, аһамнылаах буһарыттары баарыбыт дьон, сагаларын тэрийтэ.

Оһоң сагал сагал көһө Бахсыга, Харбинга омук тылын үөрэтти уһунаахтык сагалар.

Жанна БАРАШКОВА, саха тылын учуутала,

Елена СЛЕПЦОВА,

социалыа педагог;

Д.Г. Барашков аатынан Бахсы орто оскуолата.

Үтүө холобур

КУУСТЭЭХ ҮЛЭ КҮӨСТҮҮ ОРГУЙДА

Муус устар 14 күнүгэр аһуорум иһэ оҕо сагалыан чуһуура туһала. Ити улуусталы гимназия 10-с «б» кылааһын үөрэнэчигэр Татьяна Николаевна Оконешникова салалтатынан үсүһүн тимуровскый коммуну оһоро килтигэр.

Уһулар мас хайылан бардылар. Сорохтор саһаан турар мизэгитин бэлэмнээн, уот оттон шаһык буһардылар. Хайытылыбыт мас кэһитирэччи дьарыктанын, күүлэстэх үлэ түмүктэнэ. Саһааммыт сайын устала кууран, аһы кыһын тоһуттар тымыһыга таһыырамы умайан, дьыбыт иһин иһинэн иһтибэ.

10-с «б» кылааһы сырдата түстэһэ, оҕолор аһаарыс программанын көрдүбүт үөрөһүнөн муһурдамматтар. Улуусталы, регионнаағы олимпиадалар кыһыылаахтара, призера, чинниэр-шуһкай үлэһэн дьарыктанылар.

Айтал Новиков, Коля Ноговицын Бүтүн Соһуусталы НПК-га ситиһинтөхтөк кыһынылар. Уһулар литературнай аһыыны дьарыктанылар. Оростүбүлүкэтэ аһыылар Гран-при буһан үөрэн килтигэр. Спорт араас көрүгүтэн уһунаахтык дьарыктанылар, мань тэһэ оскуола, нэһилик общественай оһоһор көхтөөхтүк кыталлар.

Кинилэр төрөппүтүтүгэр үлэһэ, үтүө санаалаах оҕолору иһитигэр истинтик махталыбын. Дьонно үлүн оһорбуһу оһоһулар уон оһоһон эргийтэн дьон аһыһыан тирээбит.

Валентина Дмитриевна ТРОФИМОВА.

СЭЛДИК - КУТТАЛЛААХ ҮЯРЫҮ

Хайхыг бэлтгэх бэрлэлэр графика: 16 ч 00 м. Бэлтгэх бэрлэлэр: 16 ч 00 м. "Сага олох" редакционной-издательской холбоулга 19.04.2017 с. офсетга бэлтгэлгэнэ. Аадырлг: 678670. Чураглг сал., Карл Маркс ул., 26 "а". Индекс: 54907. Хайхыг ладлааг үст: олгуурингуулга, чөллэрлг уонга субуотага тхсар.

УД ПОПОВА, улуустаагы кини
балына физиотерапевт бөлүмү.

УЙГУН КЫХАТА

"Чурапчы" ТХПК "Сага олох" хаһыакка бийга бииртэ тахсар анал сыһыарыыта

№ 4 (61)

2017 сыл
Муус устар
20 күнэ
чэппиэр
№ 42 (11352)

ҮҮТҮ СОБОТУОПКАЛААҤЫН БАСТАКЫ КВАРТАЛЛААҤЫ ТҮМҮГЭ

			показатели за январь-март месяц 2017							показатели за март 2017						
п/н	Наслега	2017 план	План I - III	факт I - III	разница от плана	выполн %н.	факт. 2016	2017 г.к2016 г. (+,-)	в %	план март	факт март	разница от плана	выв %полн.	факт. 2016	2017 г.к2016 г. (+,-)	в %
1	Алагарская	349,00	12,0	36,0	23,97	299,7	29,2	6,80	123,31	6,6	17,5	10,93	265,5	13,44	4,09	130,44
2	Бахсытская	445,10	15,4	26,0	10,56	168,5	25,6	0,33	101,27	8,4	12,8	4,40	152,4	10,63	2,17	120,38
3	Болтоинская	303,30	10,5	10,2	-0,32	97,0	2,5	7,70	0,00	5,7	5,1	-0,57	89,9	1,74	3,39	0,00
4	Болугурская	774,80	26,7	40,2	13,52	150,7	31,7	8,49	126,75	14,7	18,1	3,36	122,9	12,46	5,61	145,02
5	Арылахская	313,20	10,8	17,6	6,79	162,9	19,2	-1,63	91,53	5,9	6,8	0,87	114,8	6,29	0,49	107,72
6	Кытанахская	251,80	8,7	16,8	8,14	193,5	13,9	2,98	121,31	4,8	7,8	3,02	162,9	5,48	2,33	142,56
7	Мугудайская	521,00	18,0	30,6	12,62	170,1	19,9	10,72	153,89	9,9	11,8	1,92	119,4	8,56	3,25	138,00
8	Ожулунская	596,50	20,6	31,3	10,74	152,1	19,8	11,53	158,22	11,3	12,3	0,96	108,5	9,95	2,31	123,17
9	Соловьевская	495,60	17,1	30,9	13,82	180,8	27,4	3,47	112,65	9,4	16,2	6,84	172,7	14,68	1,56	110,82
10	Сыланская	742,40	25,6	61,4	35,76	239,7	41,8	19,58	146,85	14,1	26,0	11,94	184,7	18,40	7,64	141,53
11	Телейская	310,80	10,7	22,3	11,60	208,4	15,2	7,12	146,87	5,9	8,4	2,55	143,2	6,31	2,14	133,84
12	Хадарская	375,60	13,0	17,8	4,83	137,2	12,8	4,99	138,86	7,1	9,1	2,02	128,5	8,64	0,49	105,63
13	Хатыльнская	359,40	12,4	19,1	6,67	153,8	13,3	5,78	143,48	6,8	8,7	1,86	127,4	5,69	2,97	152,22
14	Хаяхсытская	296,20	10,2	15,7	5,47	153,6	11,7	3,97	133,97	5,6	6,3	0,71	112,7	6,38	-0,07	98,86
15	Хоттоинская	641,70	22,2	46,1	23,90	207,6	35,0	11,14	131,85	12,1	19,2	7,14	159,0	16,18	3,06	118,93
16	Чакырская	490,20	16,9	42,7	25,83	252,8	30,5	12,27	140,28	9,3	16,9	7,56	181,3	7,87	8,99	214,25
17	Чурапчинская	315,20	10,9	6,6	-4,29	60,7	15,6	-9,01	42,33	6,0	2,4	-3,56	40,6	12,33	-9,89	19,77
	По улусу:	7581	262	471	210		365	106		144	206	62		165	41	

2017 сылга 7581 тонна үүтү соботуопкалааһыр быһааннаахпыт. Тохсунньу — кулун тутар ыйдарга 262 тонна быһааны 471 тоннанан толорон 210 тонна аһарылыһа. Ордук үчүтэйдик быһааннарын 299,7 бырыһыан толорбут Алаҕар, 252,8 бырыһыаны ылбыт Чакыр, 239,7 бырыһыан кордорүүлээх Сылан, 208,4 бырыһыаннаах Төһөй нэһилиэктэрэ үлэстэһилэр. Болтоно, Чурапчы нэһилиэктэрэ кыранан толорбоого кэллилэр.

Кулун тутар ыйдаах 144 тонна эбит буоллаһына, 206 тонна соботуопкалаанна. Быһаанын 265,5 бырыһыан толорбут Алаҕар, 184,7 бырыһыаны ылбыт Сылан, 181,3 бырыһыан кордорүүлээх Чакыр, 172,7 бырыһыаннаах Соловьёв нэһилиэктэрэ үчүтэйдик үлэстэһилэр. Болтоно, Чурапчы нэһилиэктэрэ толорботулар.

ТЭРИЛТЭБИТ СААСКЫ ТҮБҮКТЭРЭ

Сандаал саасыт барахсан чэмэлкэй күнүнэн сандааран, сылааһынан угуттаан тийээн кэллэ. Бу кэмнэ тизээр-таһар үлэлээх тэрилтэлэр суолу баттаһа, үлэни-хамнаһы тэрийэллэр. „Чурапчы“ ТХПК бу күнүргэ үлэтин бырабылыанньа председателэ Н. А. Аржаков билиһиннэрэр:

Бастакы кварталга үүтү соботуопкалааһын быһаана аһара толорулунна. Бу күнүргэ нэһилиэктэри кэрийэн үүт туттарааччылары ытыары керүстүбүт. Сүрүн кэпсэтибит туттарыллар үүт хаачыстыбатын тупсарыга буолла. Дирин, Мугудай, Мындабаайы, Арылаах, Кытаанах баһуэлэктэригэр туттарыллыбыт үүт хаачыстыбатыгар бэрэбизрэкэ ытылыһа.

Өрүһү туорааһын сабыллыбытынан сибээстээн, Дьокуускайга үүт оноһуктары атылааһын быстах кэмнэ тохотулунна. Бу күнүргэ илин энэр улуустарга биір ыйдаах арыһы чэгмэтэн атылааһын акцията бара турар — биірдии киллэтэ 350 солк.

Сүөһүнү эбиі аһылыһынан хаанчылар, үүт ыамын намтаппат сыалтан Алтайскай кыраайтан 152

тонна комбикорм кэлэн нэһилиэктэринэн түгэтилиннэ. Итиннэ эбиі 20 тоннаны Хаптаҕайдааһы комбикорм онорор собототтан ытылыһа. Сайынны үлэлэргэ анаан ыраах сытар нэһилиэктэргэ — Арылаахаа, Чакырга, Соловьёвка 84 тонна сэгэркэ тизердилиннэ. Хатастан 400 сибиннэ соботун аҕалтарарга дуоһабар түһэрсиліннэ. Икки ыйдаах соһу үүт суотугар атыһыахпыт. Үүт туттарааччыларга үүттэрин суотугар бурдук, макаронтан оноһуктар, саахар, ТХПК онорор бородуукуйа-тын полусфабрикаттара бериллиэхтэрэ. Манньк төлөһүү саҕаланна.

Быйылгы сылга Саха Өрөстүүбүлүкэтин Правительствотын этии киллэриитинэн (рекомендация-тынан) ынах этэ — 400 солк, убаһа этэ — 370 солк, улахан сылгы этэ — солк тутуллара быһаарыллыбыта. Аны күһүн туттарарга 59 хаһаайыстыба 872 төбө ынах сүөһүнү, 36 хаһаайыстыба 522 убаһаны туттарыга дуоһабардастылар.

Бу күнүргэ биһиги конюшнябытыгар кыстаабыт сүүрүк сылгылар Дьокуускайга киллэрилиннэлэр. Үс бортовой УАЗ массьыналар икитэ кырынан тизидилэр. Тыз хаһаайыстыбатын ака-

демиятын сапалтатыныын дуоһабар түһэрсэн ипподром атыгар баар базага тураллар. Сэтте ыраас хааннаах боруода, икки саха аттара Ыам ыйын 9 күнүгэр Кыайы күнүгэр аналлаах сүүрдүүгэ кытыахтара.

ГРАН ХАҤААЙЫННАРЫНАН БУОЛЛУЛАР

Тыз хаһаайыстыбатын миниспостисибитин иһинэн быйыл атыһытоһуһун „Дьон-күргэн ферманын сайыннарыга“ уонна „Этэр фермертэри ойоһуһун“ федеральнай программаларынан ытыһылыбыт куонкустар түмүктэрэ тахаста.

Барыла оростуубүлүкү үрдүтүн 20 гран коруһулбута. Биһиги улуустан „Дьон-күргэн ферманын сайыннарыга“ программага 5 баһынай хаһаайыстыба кытыһылыһан 3-тө гран ытыры ситистэ. Ол курдук Төһөйон А.Е. Адамов, Бахсыт К.К. Беренков, Алжурин П.Г. Попов сайаар баһынай хаһаайыстыбалара ытылар. Уонсай суумага 16 мөһүйүн солкуобай. Алтасыл устата бу гранынан барыта 20 баһынай хаһаайыстыба туһанан ситиһилэжжик үлэни-хамсы сүөрөттөр.

„Этэр фермертэри ойоһуһун“ программанын оростуубүлүкү үрдүтүн 381 сайаалка киллэриитин 216 сайаалка куонкуруска киллэртэ. Куонкурус түмүгүн 66 сага саҕалыр баһынай хаһаайыстыба ситистэ. Биһиги улуустан 24 сайаалка киллэриитин куонкуруска 18 сайаалка аастыла. Онтон 8 баһынай хаһаайыстыба граны ытыры ситистэ. Ол курдук Сылан нэһилиэтин Улахан Күөл

участаһытан Петр Борисович Трофимов, Константин Константинович Трофимов, Бахсыттан Евгений Космофонтонич Оконешников, Чыһапаратан Афанасий Федорович Готсиз, Ойулууттан Сергей Константинович Карлов, Чакыртан Яков Сергеевич Макаров, Хаһаартан С.С. Алемновистова, Хаһаартан Айсен Васильевич Борисов, Килигэр хаһаайыстыбалара сыһыны керористэр К.К. Трофимовтан урҕы бары сүөһү иһиниһиллэ дьарыккаһалар.

Биір гран суума баһыт улаһан, сүөһү коруһуһугэр 2750000 солкуобай буолла. Ол иһин аһаан отутун аһыйаһа. Быйылгы суума 20 мол 750 тыһ солк буолла. Биһиги улууска алта сыл устата барыта 77 этэр саҕаланна баһылайлар 124 мол 250 тыһ солкуобайдаах граны ытылар.

Быйыл гран ытыһы этэр фермертэри улуус баһылыга А.Г. Носовичын муус устар 13 күнүгэр керористэр-хоро консигтэ, суб-ама биіртэ. Иһиниһиллэ үлэтигэр-хампастарыгар ситиһиһи баһарда, улуус сайдыһылар куус-хөмө буолаһарыар ытылар.

М.М. САВВИНА,
конкулаһаһыһылар-менеджерскай
күөгү кыстааһыһы ситиһиллэ.

ЫҢҢЫГА БЫЙЫЛГЫ СОРУКТАРБЫТ

ыһыппахтаах. Быһааны нэбиллэктэринэн тыһыан
тиэрдэн турабыт. Угуус үрдүнэн быйыл 41
хаһайыстыба ыһыпта тахсан үлэтирө быһааппатар.
36 хаһайыстыба күөх ыһылан, 6 хаһайыстыба
хортуосһуйууан, 3 аһаас халтан аһыгар
ууннороннөн дьарыктаннахтара. Ыһыпта 75 тыһаах-
тар, 47 састорулар тэҥинькэ үлэтиэрэ.

Агаас халтан анигтар үүсэр огурут аһыш үүсэригэнэн сүрүлгэнэн илһилгэнэн дьарыктышкыт. Итиннэ эһин Соловьев, Амма орто агрооскулалара уонна Данил Павлов салайар баһынай хаһаайыстыбата ыһалтара быһананар. 35000 кв. метэрэ теллица бүрүлүөхтөк, Ити иһигэр А.А. Яковлев Садьымча 500 кв. метэрэ быһарыһаһы таһымал теллицатын оссо кэһлэбэ.

Хортуоншуйу 90,7 гектарга чааһнайдыр, 16,3 гектарга Соловьев, Амма, Төлөй, Диринг агрооскуолдарын иһигин тэриллибит кооперативтар, 31 гектарга бааһынай хаһайысь баалар олортуохтара.

Турахтаах кулпуура ыһыһыттан быһарыаһыттан 19 бырыһаһыттан улааһыннаран 627 гектарга тиздэргэ сорукутанабыт. „Комплекс“ бааһынай хаһаайыстыба быһарыын оросуубүлүкүбэ анал бурдугуһан дьарыктанар хаһаайыстыбалар юксклэригэр киирибитэ. Быһыл бурдук хомуйар комбайн ыһахтаахтар. 304 гектарга ыһан 315 тонна үүнүүнү ыларга суоттаналлар. „Мындаһайы“ кооператив быһыһыттан бурдук

ыһар иэһин көтөгөн буругунаан дьарыктанар ханааһыҥыбалар кскалэригэр киирэгэ үлэлэһиэ. Быйыл ыһаһын иэһин 323 тектарга тирдэн үстөгү үлэһин тарыма.

Күмө ылышта 1434 гектар бөлүнгөн тизгилдинде, Сизмэ бурдугу булуугута „Сахакредит“ уюмга „Сайсары“ төрөлгөсү кытары дуогабарластыбыт. Бу күшүргө „Мындагаайы“ ТХПК 65 тоннаны абапта.

А.Е. Луковцев салып барган хайуанат багчылыгына улутуу хайуанат багчылыгына сире оторуунан даярланган. Билгирин 7 хайуанат багчы 476 гектары оторбута, билгир 540 гектарга оторбута билгирин.

Бийбиьитан мормопронизводство
программанын Оросуубулдугэтэн юмэр үнэ
улуустан утары утан тэрэһиниэхэ
хаһайыастыбыларбыт мормовой базиарын кэптэниэ
үлэтиэхпин. Бу үбүлэһин баһыналары чөлүтэр
түһөрүннэ, күрөө оноруутугар, сиилэс утар
траншеялары болгэмнээһиннэ, ыһыага уонна кому-
һууга туттулар тизкиниэ аһылаһыһылар
түһаһыһыһылар.

Тыя хаһаайыстыбатын кылабыллай
агронома Мариянна ПЕРМЯКОВАЛЫН
КОНСУЛТУУ.

Бийт ыһыи изингэр бийиги улуспутутар Саха Өрөспүүбүлүкэтин Правительствотынан 2073 гектар, сайынныи наардааһыиша 565 гектар быһаан тирдүлүннө.

Ол нийтэр 24 гектарга агаарас халлаантаа үүнэр
огуруот ага, 138 гектарга хоргоултуй, 477 гектарга
туорахгаар кулгуура воина 1434 гектарга куох бйһы

НЭҢИЛИЭННЬЭ КӨРДӨҢҮҮТҮН УЧУОТТААН

этэр „Ийэм Елена Дмитриевна
Илларионова лаборант Едлюкия
Никласевна Павловальын
маншаагы үүт собуутугар 30-ча
сыл энкилэ суох,
хаачыстыбалаахтык
үлэлэбигтэрэ. Бэйэм

Дирингнээсн агрооскула
көмүтэн Тыхахаайкстыбатын
академиятын бүтээн техноло
идэвн ыгылым. Идрбинэн 2000
сыллаахтан үлэнибин. Дирингэ
билигин 1200-түү кг үүт ынар,
ынах төрөөн бу кордөрүү эбилтэ
туруога. Үрүт аска наадыйаачы,
оюуттан кырдаагыгар тнийэ,
албэх. Ынага да суохтар бу
илэттэн сибирьойдун
пакисэхэрин багараллар. Күөх
үүтүнэн (обрат) туһанан
сибириннэ илтээчи, ныйрэйи
эбин аһааачы да албэх.
Олохтоох ЖСПК салайаачыла
О.Г. Решетниковалын

сүбэлэһэн биһиргэ үлэлнэхпит. Сяахпар барьта 5 үлэниг бээр буолуоҕа — маастар-технолог, лаборант, икки рабочай, ханыгаар. Дүрүбүһүн икки чааска ариаран үүтү таһыахтара. Үрүн аһы астыырга аналлаах бары оборудованиэ бээр. Бородуускуйабытын батарыыга олохтоох төһилиэһиһүз аһаан аһыаһыыр мистэ тэрийнэхпит. Эби салаа быһыһыһынан бурууктан астары онорорго үлэлннэхпит”, — дигэн санаатын үлүстэр.

Кинигтэртэ бу сыралаах, нэһилиээнньэни хааччыллыга олус туһалаах үлэтигэр ситиһини баарыабын.

Диринг – улууспуутар киин боһуолэкипит кэппиттэн пэһилиэнэньэтин ахсаанынан улаханнара. Үлэпэр ылах элбэтинэн, быйыпты сыппаагы үс ыйдаах былааннарын иккэ бүк толорон илэлтэр. Үрүт аска наадыйааччы, биһиэн турар, элбэх. Арын оңорор сыахтарылар үлэбинтэр тийбэттэринэн, чуолкай илэлтэх калр — технолог суох буолан быйыт сайын үүтэрин Чурапчы собуотутар таһарга быһаарылыбыта.

Олохтоохтор көрдөхүүлэрин
учуоттаан, өр сыһарга
технологтаабыт уопуттаах үлэниг
Елена Васильевна Шадрина
арыы онторор сыахха
маастарынан үлэлииргэ
сөбүлэстэ. Бу күннэргэ
үлэнигтэрин сүүмэрлээн,
үлэлиир мистэстэрин
өрөмүөнлээн, ыраастан үлэни
савалыырга бэлэмнэнэлэр.

Елена Васильевна бу үлгээ төрөөбүт түөлбөтүн донул-сэргэттэн көрдөһүүлэриг ылымнан, оңилуур этиилэрин ылыммынан

„Уйшу кыятыг“ бу нүмөрийн бүтээншир кэм- мэр кооператив салайаач- ыгца Н.А. Ариакгов тэрий- тэ тарбахха батганар биир тутаах үлэгийн Степан С т е п а н о в ы ч Копетатпиновы кыгары көрсөн суруйнарбар көрдөгсө.

Буйлуна хонгуораыгар
туйуу эйылталасыйлар,
боппуолдара эл ары
бизрийигэр көмөлөх
сыйдарын эттиэр. Илэнэ
үлээрин бүтэрбигэрин
кэнэ хонгуорага кэлэ

ТЭРИЛТЭБИНЭН КИЭН ТУТТАБЫН

бэсигэлэстийбит. Бэрт сэргэх
кэпсээннээх-ипсээннээх,
үлэни-хамнаһы, кырдьык
даһаны, кылай-хото тутуох
киһи эбит.

1970 сэллэхха Амма
улуунун Эмис нэбилнэгэр
торообул Кэргэлтхөх, шаа
оюлоох. 2000 сэллэхха
„Кэскил“ уһууаанта
рабочайнап үлэин
сырытазына, „Нурылч“
ТХПК маастарынан үлэиир
Л.Д. Александрова киивигэр
тэрилтэхигэр үлэиригэр
элэгийн бьынан, ийгьтаһа
тийибтин, оюолооуу дирн
эктэр А.Г. Ноговицын киив
буойунаға тийэг
билэригэр, сөбүлэтэгин
үлэиригэр элэи.

– Үлсий-хамнааы көрөн
үлэһиттэри кытары билсэн
сөбүлээмин, нөпүс
күнүттэн харабыл
хачыгаарына
үлэлээбигинэн барбытым
Очкулорго 3 үлэһит элибит
Сүөлү өлөрөн астыыр сыа-
таһынан хонгуораны
үлэһиттэр аһыыр дьэсэри

сылытарбыт
харабылтырбы. Халбаһы
онгорор сыах эмиз манна
баара.

Билигтэй тордуу буолан үлэһиби: Сэбигүксэйбит А.К. Поиссеев, Суукканы дьууруугайдаан барап бирикпү сыппыабыгы; өгтөхпү икки күп күнүһүн үлэһиби Кэниги икки сылт буойнабыгыгар улахан оромунан бардылар, саппаа борудованиелар турорулуннар Олбуорбутун бүтүшүүтү санардылар. Уруксу өттүгү аһааһын тэгэтэ. Сүөлүн сыппыны олору бэрээдэгинэ, биризмэ кыччаата. Билиг хачыгаардырбыт харабылырбыт таһына забой күмүгэр эсааһылааһыныгар үлэһиттэргэ абуһарылыгар кемелэхобут, арды куруустааһыныга бастайаһнай сыллабыгы.

Байылы	манга
үлгүлөбүтүм	17-с сыла

содуулалт, үлбэр
уонугурдум. Үлэниир
кэмээр элбэх үлэни
уларыйда, мин ор сэлдэ-
ыбыгтар ахсааншары ар
кирбиин. Настагыннар,
сүбэлзэччибэр А.Ф.
Васильскага, 10 сэт биирт
үлэлээбит салгааччыбэр
А.П. Кузминага махталым
үлэхэн.

Тэрлэгбит саламтай
үлэнтгэрийн сүрдээний
ойуур. Сана дийт тутгарбар
үбүний комюлюснүтгэр,
опон мапырйах
ылыммытм, Үлэз
ситийним иһин
грамоталардахын. Өтүү
назараада тутгарбытгара
Тыа хахайыстбатын
күтүн быраһыннылар хара
саныһанан бириэмийэлм
митим. Кытайа сэлхээн
кэлэрэ путевка биэрлээр
сотору барьахнахын
Үлэвир тэрлэгм улууса
оросүүбүдүкэр бастынар
күсэлэргэр сүлддэртгэн
үөрөһн, күн тутгаһн.

Судья апелляционной инстанции Алексей СЛЕПЦОВ.